

Čtvrtok 13. listopadu 2008, 18.00 hodin
Florence, Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze - Sál Galileo, Piazza Dei Cavalleggeri 1

Vernisáž fotografické výstavy Ladislava Bielika „August 1968 – Bratislava“

Úvodní slovo Pierluigi Solieri, ALLEGRA Associazione (Modena - Bratislava)

Výstava bude otevřena do 6. prosince 2008.
10.00 – 13.00 a 15.00 - 18.00 (sobota 10.00 – 13.00, neděle zavřeno).
Vstup volný

1. VÝSTAVA

Združenie Allegra uvádza pri príležitosti štyridsiateho výročia výstavu AUGUST 1968 BRATISLAVA, fotografickú reportáž slovenského fotografa Ladislava Bielika, ktorá bola realizovaná 21.8.1968 v uliciach Bratislavy, v deň kedy vojská Varšavského paktu napadli Československo.

Denník Smena, pre ktorý Bielik pracoval, publikoval 4 z týchto fotografií, ktoré boli najdramatickejšie, v mimoriadnom vydaní dňa 22. augusta. Fotografia z obálky, na ktorej je muž, ktorý si rozopne košeľu a postaví sa proti tanku, bola potom prebratá viacerými svetovými denníkmi (Welt am Sonntag a New York Times medzi prvými) ako dokumentácia československých udalostí. Takisto bola publikovaná v niekoľkých zbierkach najlepších fotografií 20. storočia a bola zaradená do kolekcie World Press foto 1968-69.

Alica Bieliková, novinárka a manželka fotografa, ktorý zomrel v roku 1984, popisuje situáciu na Šafárikovom námestí, pred Univerzitou Komenského, v deň, keď bola fotografia urobená takto: „Okolo križovatky bolo veľa dymu zo strelby. Delá tankov krúžili dokola. Dvaja ľudia boli zabití pred našimi očami. V tomto strašnom zmatku sa muž, ktorý utekal, odrazu zastavil pred jedným z tankov. Kričal. Z miesta na ktorom som sa stala ja, som svojho muža nevidela, ale jeden môj kolega bol v momente, keď stlačil spúšť s ním. Musel byť jediný, kto videl túto scénu a pohotovo ju odfotografoval.“

Po publikácii fotografie musel Bielik opustiť denník Smena. Napriek tomu, že jeho meno nebolo v novinách uvedené a zverejnenia fotografie v zahraničí uvádzali rôznych autorov, československé úrady veľmi dobre vedeli, kto je skutočný autor. On sám nehovoril o fotografiách nikomu a aj jeho manželka, ktorá ho niekoľkokrát žiadala, aby fotografie zničil, na ne nakoniec zabudla. Bielik zomrel v roku 1984. V roku 1989, po páde berlínskeho múru, našiel jeho syn Peter v starom, ošúchanom kufri, v pivnici domu, ktorý obýval, obálku s 187 negatívmi záberov, ktoré boli urobené pri onej príležitosti.

Výstava, ktorú Allegra-združenie, ktorého činnosť spočíva najmä v rozvíjaní vzťahov so Slovenskom v oblasti kultúry a politiky, zorganizovala s veľkým zadostučinením, prináša do Bologne týchto 187 Bielikových záberov, na ktorých sú k najdramatickejším fotografiám, na ktorých sú demonštranti, ktorí sa vrhajú na tanky, či sovietski velitelia ktorí kričia a miera pištole na dav, pripojené aj „vyjednávacie“, na ktorých občania presviedčajú sovietskych tankistov, že sú na nesprávnej strane, a ešte ďalšie, ktoré dokumentujú, že život napriek všetkému ide ďalej, ako napríklad fotografia muža, ktorý tlačí kočiarik s dieťaťom popri kolóne tankov. Je to dlhý sled fragmentov, mikropríbehov, existencií bez budúcnosti, zmes nálad a extrémnych reakcií, z ktorého najviac bije do očí devastujúci pocit straty slobody.

Aj Zuzana Solieri, prezidentka združenia, zažila tieto udalosti v Bratislave ako dieťa. Hovorí: „ V noci bolo dlho počuť hučanie lietadiel a obrnených vozidiel, ktoré krúžili po meste. Okolo šiestej ráno, keď som sa zobudila som v kuchyni našla starú mamu, ktorá počúvala rádio. Povedala mi: Napadli nás Rusi, je vojna.“ Moja mama napriek všetkému odišla do zamestnania, ale poslali ju čoskoro domov. Električky a autobusy nepremávali, ľudia na uliciach chodili popri múroch a v očakávaní najhoršieho vykupovali obchody s potravinami. Môj otec, profesor politickej ekonómie,

bol spolu so svojimi kolegami zadržaný na univerzite hlavňami sovietskych samopalov. Domov prišiel až na druhý deň. Keď sa dozvedel, že na Šafárikovom námestí bolo zabitých sedemnášťročných dievča, nasledujúce dni chodil po uliciach Bratislavy a presviedčal sovietskych vojakov a ich veliteľov, aby nepoužívali silu voči neozbrojeným civilistom. „

Výstava je realizovaná vo forme asi 110 m dlhého a 60 cm širokého filmu, v tvare osmičky, ktorá má symbolizovať nekonečno, a pripomínať, že história sa opakuje. Na druhej strane magická osmička symbolizuje aj fakt, že počas 20. storočia sa roky, ktoré boli významné pre históriu Československa často končili osmičkou – nezávislosť a zrod Československého štátu v roku 1918, „Mníchovský diktát“, ktorý znamenal pripojenie územia Sudiet k Nemecku v roku 1938, zrod Československej Socialistickej Republiky (ČSSR) v roku 1948 a inváziu v roku 1968. Niektorí do tohto zoznamu pripájajú aj rok 1989, rok pádu berlínskeho múru a znovunastolenie demokracie, ktorý tiež obsahuje osmičku...

Výstava bola otvorená 2. septembra 2008 o 18.30 hod. v Bologni za prítomnosti primátora Sergia Cofferatiho, syna fotografa Petra Bielika, filozofa a politológa prof. Ivana Lалуha-blízkeho spolupracovníka a priateľa Alexandra Dubčeka, prorektora Boloňskej univerzity prof. Guida Gambettu a poradcu predsedu vlády Slovenskej Republiky Drahoslava Machalu.

Pod záštitou:

Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej Republiky - štatnej tajomníčky Diany Štrofovej,
Ministerstva kultúry Slovenskej Republiky, Nadácie Matice slovenskej, Úradu zahraničných Slovákov, Veľvyslanectva Slovenskej Republiky.

Výstava je realizovaná v rôznych formách v ďalších talianskych mestách, v Turíne, Modene, Trevise, Vicenzi a teraz aj vo Florencii.

Organizátor:

Allegra Associazione
Modena - Bratislava
Cell. +39 333 4885545
allegra.it@gmail.com

2. HISTÓRIA

V noci z 20. na 21. augusta ozbrojené sily piatich krajín Varšavského paktu prekročili hranice bratského Československa, aby zabránili tomu, čo už niekoľko mesiacov bolo v Moskve považované za vážnu hrozbu – pokus o poľudštenie reálneho socializmu, ktorý začal v januári toho istého roku a vyvrcholil Pražskou jarou.

Enzo Bettiza, vyslaný redaktor denníka Corriere della Sera v Prahe, vo svojej poslednej knihe (Pražská jar 1968 - zabudnutá revolúcia) pripomína dramatické hodiny sovietskej intervencie: Prežíval som tieto chvíle pobehujúc vystrašenými ulicami, pozorujúc ruských tankistov, ktorí vyzerali vystrčení do pol tela z tankov ešte zmätenejšie ako ostatní. Ukrýval som sa, ak som počul občas nejakú strelbu a snažil sa pritom v panike a zúfalstve skontaktovať s nejakým kolegom alebo predstaviteľom „Jari.“

A ešte jedno, európske zhodnotenie Pražskej jari '68: V Prahe sa nejednalo o žiaden kajúcný či autolezionistický luxus, či nebodaj o smiešnu freudovskú revoltu proti ohrdnutým otcom. Naopak: zatiaľ čo v Paríži, v Berlíne a v Miláne v tých istých dňoch chceli synovia skoncovať s otcami a nezaujímala ich pritom história, v Prahe zasa otcovia a synovia chceli vojsť spolu do histórie a pokračovať tam kde predtým zastali - v minulosti zradenej a pošliapanej despotami sovietskeho komunizmu. Bola to tá najintenzívnejšia a nakoniec aj najzúfalejšia tvár roka '68 v Európe.

Takto sa uzavrela jedna kapitola, ktorá začala 5. januára toho istého roku, kedy Alexandra Dubčeka zvolili za prvého tajomníka Komunistickej strany Československa. Jeho vymenovanie otvorilo obdobie reforiem, jedinečné v histórii štátov-satelitov Sovietskeho Zväzu. Ovzdušie nádeje. Šťastná usmiata Dubčeková tvár v televízii hovorila o „socializme s ľudskou tvárou“. To stačilo, aby Sovietsky Zväz, kde bol pri moci Leonid Brežnev, zavetрил nebezpečie secesie, reťazovej reakcie (ku ktorej potom skutočne došlo počas gorbačovskej Glasnosti), ktorá by bola mohla rozvrátiť impérium, vytvorené Stalinom, tvrdohlavo udržiavanom pri živote jeho nasledovníkmi. A po mesiaci strenutí a vyčerpávajúcich bratislavských jednaní v noci z 20. na 21. augusta do krajiny, za zdesenia jej obyvateľov vtrhli spojené sily piatich krajín Varšavského paktu.

21. 8. v sídle ústredného výboru KS komando KGB zatklo Dubčeka. Vodca „Jari“ bol deportovaný do Moskvy. Tento malý slovenský muž veselej a prívetivej povahy, s dobrým vkusom, zhrešil, lebo bol naivný, zmýlil sa a ukázal svoje slabosti. Tej noci viedol schôdzu ústredného výboru Komunistickej strany Československa, ktorá mala schváliť akčný plán pre upevnenie procesu reforiem a správa o vstupe tankov ho zasiahla úplne nepripraveného. „Vtedy som pochopil, aký veľký bol môj omyl“, povedal potom, „dramatické skúsenosti nasledujúcich dní a mesiacov ma presvedčili, že som mal do činenia so zločincami.“

Tej noci boli pochované, podľa historikov, všetky nádeje na reformu socializmu toho typu, ktorý bol v Československu a v ďalších východoeurópskych krajinách. Dubček a jeho privrženici však boli dostatočne múdri na to, aby sa nepokúšali o ozbrojený odpor, keďže rozloženie síl bolo v absolútnom nepomere. Aj tak došlo ku krviprelievaniu. Podľa najnovších údajov, zverejnených práve v týchto dňoch, v dôsledku priamej alebo nepriamej súvislosti s inváziou zomrelo 108 ľudí.

Napadnutá krajina medzitým robila čo mohla. Stačí spomenúť obeť Jana Palacha, študenta, ktorý na protest proti sovietskej okupácii učinil zúfale gesto a v januári sa na Václavskom námestí podpálil. A nebol posledný. Represia trvala do jari 1969, kedy prišli k moci nové riadiace kádre, dosadené Moskvou a začala sa fáza tzv. normalizácie, pri ktorej široké vrstvy spoločnosti prešli čistkami, boli „zvalcované“, alebo umlčané. Spoločenské triedy sa zmenili, stredná vrstva a inteligencia boli takmer zničené.

Udalosti v Československu boli posledným a svojim spôsobom definitívnym potvrdením neschopnosti vládnucého komunizmu prežiť iným spôsobom, než pomocou násillia a represie.